

ЗАРЕЄСТРОВАНО

Постановою Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку

№ 34/21/1513/К01 від «04» грудня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Наглядової ради

ТОВ «УКРАЇНСЬКИЙ КЛІРИНГОВИЙ ДІМ»

Протокол засідання Наглядової ради

№ 3 від «28» листопада 2024 р.

ПРАВИЛА

**провадження клірингової діяльності
Товариства з обмеженою відповідальністю
«УКРАЇНСЬКИЙ КЛІРИНГОВИЙ ДІМ»**

Київ

2024

ЗМІСТ

1.	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
2.	ПОРЯДОК НАБУТТЯ, ЗУПИНЕННЯ, ПРИПИНЕННЯ СТАТУСУ УЧАСНИКА КЛІРИНГУ. ВИМОГИ ДО УЧАСНИКІВ КЛІРИНГУ	5
3.	ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КЛІРИНГОВОЇ УСТАНОВИ ТА УЧАСНИКІВ КЛІРИНГУ	8
4.	ПОРЯДОК ТА УМОВИ ДОПУСКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДО КЛІРИНГУ	11
5.	ПОРЯДОК ВЕДЕННЯ КЛІРИНГОВИХ РАХУНКІВ	12
6.	ПОРЯДОК ОБЛІКУ ТА ПРИПИНЕННЯ ПРАВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА КОНТРАКТАМИ/ПРАВОЧИНАМИ/ОПЕРАЦІЯМИ У СИСТЕМІ КЛІРИНГОВОГО ОБЛІКУ	14
7.	ПОРЯДОК НАДАННЯ КЛІРИНГОВОЮ УСТАНОВОЮ УЧАСНИКАМ КЛІРИНГУ ЗВІТІВ ТА ІНШИХ ДОКУМЕНТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КЛІРИНГУ	15
8.	ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ, СКЛАДЕННЯ ТА НАПРАВЛЕННЯ КЛІРИНГОВОЮ УСТАНОВОЮ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗРАХУНКІВ	16
9.	ПОРЯДОК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КЛІРИНГУ ЗА КОНТРАКТАМИ/ПРАВОЧИНАМИ/ОПЕРАЦІЯМИ	17
10.	ОПИС СИСТЕМИ КЛІРИНГОВОГО ОБЛІКУ	18
11.	ОПИС СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ГАРАНТІЙ	21
12.	ОПИС СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ	24
13.	ОСТАТОЧНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ТА ВИПАДКИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ЛІКВІДАЦІЙНОГО НЕТТІНГУ	27
14.	ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	30
	ДОДАТОК 1	31

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Правила провадження клірингової діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «УКРАЇНСЬКИЙ КЛІРИНГОВИЙ ДІМ» (далі – Правила клірингу) розроблені та затверджені відповідно до Господарського кодексу України, Закону України «Про товарні біржі», Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (далі – Закон), Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків», нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР), якими регулюється провадження професійної діяльності на ринках капіталу – клірингової діяльності, Статуту Товариства з обмеженою відповідальністю «УКРАЇНСЬКИЙ КЛІРИНГОВИЙ ДІМ» (далі – Статут УКД) та є основним документом, який регламентує порядок надання Товариством з обмеженою відповідальністю «УКРАЇНСЬКИЙ КЛІРИНГОВИЙ ДІМ» (далі – УКД) учасникам клірингу (клієнтам учасників клірингу) клірингових послуг.

1.2. Правила клірингу, а також зміни та доповнення до них затверджуються Рішенням Наглядової ради УКД та реєструються НКЦПФР в установленому законодавством України порядку.

УКД доводить до відома учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу та інших зацікавлених осіб, Правила клірингу, зміни та доповнення до них, іншу інформацію про свою діяльність (клієнтів учасників клірингу), шляхом розміщення таких документів, інформації на офіційному сайті УКД в мережі Інтернет за адресою: <https://www.uaclearing.com.ua>. УКД додатково може використовувати інші способи інформування учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу та інших зацікавлених осіб відповідно до цих Правил клірингу та укладених договорів.

1.3. У разі внесення змін до законодавства України, до приведення цих Правил клірингу у відповідність до законодавства України, ці Правила клірингу застосовуються у частині, що не суперечить законодавству України.

1.4. УКД є кліринговою установою та провадить клірингову діяльність з визначення зобов'язань на підставі ліцензії, виданої НКЦПФР.

1.5. Відповідно до цих Правил клірингу УКД здійснює клірингову діяльність з визначення зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, а саме: за товарними операціями, а також за деривативними контрактами, які не є фінансовими інструментами, за умови їх відповідності таким вимогам:

- базовим активом деривативного контракту є актив, що допущений до біржових торгів на товарній біржі;

- деривативний контракт є поставним.

1.6. Правила клірингу визначають загальний порядок провадження УКД клірингової діяльності з визначення зобов'язань.

1.7. Для провадження клірингової діяльності з визначення зобов'язань УКД укладає такі договори:

- договір про клірингове обслуговування – з учасником клірингу;

- договір про здійснення клірингу – з оператором організованого товарного ринку (товарною біржою) для здійснення клірингу за контрактами / правочинами / операціями, укладеними / вчиненими на організованому товарному ринку, управління яким здійснює такий оператор (товарна біржа);

- інші договори, в тому числі договори з розрахунковими банками, операторами поставки, інформаційними агентами, адміністраторами баз даних та іншими особами, якщо укладення договору необхідне для провадження професійної діяльності.

1.8. У цих Правилах клірингу наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

гарантійне забезпечення – гарантійні внески (маржа) та внески до гарантійних фондів, що можуть включати кошти, продукцію та інші активи, інструменти (у тому числі, акредитиви), а також засоби забезпечення виконання зобов'язань (у тому числі, банківські гарантії), надані УКД для забезпечення виконання зобов'язань, що виникають у учасників клірингу (клієнтів учасника клірингу) у зв'язку з його участю у біржових торгах, та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, кліринг прав та зобов'язань за якими здійснює УКД;

гарантійний внесок (маржа) – вид гарантійного забезпечення, що складається з високоліквідних активів (коштів, продукції та/або інших активів, що визначені нормативно-правовими актами НКЦПФР для цих цілей та/або внутрішніми документами УКД), що зараховані/резервовані/заблоковані/надані УКД, в тому числі шляхом взаємодії з оператором поставки або іншою особою, з метою забезпечення зобов'язань учасників клірингу та клієнтів учасників клірингу, у тому числі з метою здійснення розрахунків, забезпечення розрахунків та/або поставки або організації проведення розрахунків та/або поставки, та які обліковуються на клірингових рахунках учасників клірингу та клієнтів учасників клірингу;

дефолт - невиконання учасником клірингу зобов'язань щодо сплати (перерахування/зарахування), поставки, депонування, резервування (блокування) та/або вчинення інших дій щодо коштів, продукції, деривативних контрактів, інших активів та інструментів відповідно до умов, визначених договором між учасником клірингу та УКД, та внутрішніми документами УКД;

зареєстровані особи – учасники клірингу та клієнти учасників клірингу;

клірингова сесія – операційні години роботи УКД для проведення клірингу та виконання процедур у цілях забезпечення здійснення розрахунків і поставки за контрактами/правочинами/операціями, у тому числі, шляхом обміну інформацією та документами з третіми особами (зокрема, уповноваженими розрахунковими банками, учасниками клірингу, операторами поставки та іншими особами, з якими укладено відповідний договір);

кліринговий рахунок учасника клірингу (кліринговий рахунок) - рахунок, який відкривається учаснику клірингу в системі клірингового обліку УКД, відповідно до його внутрішніх документів для обліку прав та зобов'язань учасника клірингу (клієнтів учасника клірингу) за контрактами/правочинами/операціями, а також інформації про наявність та рух гарантійних внесків (маржі) учасника клірингу (клієнтів учасника клірингу);

контракти/правочини/операції - деривативні контракти, правочини щодо деривативних контрактів, товарні операції, що укладаються (здійснюються) на організованому товарному ринку та поза ним;

оператор поставки – юридична особа, яка здійснює облік, зберігання, транспортування, передачу біржового товару;

рахунок умовного зберігання (ескроу) – рахунок, відкритий учасником клірингу у розрахунковому банку, на підставі договору про комплексне банківське обслуговування або договору рахунку умовного зберігання (ескроу), який відповідає вимогам внутрішніх документів УКД, з метою запобігання ризику невиконання зобов'язань;

розрахунковий банк – обслуговуючий банк УКД/учасника клірингу, у якому відкрито рахунок УКД/учаснику клірингу як учаснику безготівкових розрахунків та/або який здійснює для такого учасника на договірних умовах будь-яку з операцій чи послуг, передбачених Законом України «Про банки і банківську діяльність»;

система клірингового обліку – внутрішня система обліку УКД, яка використовується для ведення обліку прав та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, здійсненими в інтересах учасників клірингу та/або їх клієнтів, обліку інформації про гарантійне забезпечення зареєстрованих осіб, у тому числі про кошти та інші активи, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/передані для забезпечення зобов'язань учасників клірингу, здійснення розрахунків та/або поставки та/або організації проведення розрахунків та/або поставки за укладеними контрактами/правочинами/операціями;

учасник клірингу – суб'єкт господарювання, який уклав з УКД договір про клірингове обслуговування.

1.7. Інші терміни, що вживаються в цих Правилах клірингу використовуються відповідно до чинного законодавства України, в тому числі Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», Закону України «Про товарні Біржі».

2. ПОРЯДОК НАБУТТЯ, ЗУПИНЕННЯ, ПРИПИНЕННЯ СТАТУСУ УЧАСНИКА КЛІРИНГУ. ВИМОГИ ДО УЧАСНИКІВ КЛІРИНГУ

2.1. Учасниками клірингу можуть бути юридичні особи та фізичні особи-підприємці, що набули статусу учасника біржових торгів товарної біржі, з якою УКД укладено договір про здійснення клірингу.

2.2. УКД надає учаснику клірингу клірингові послуги на підставі укладеного з ним договору про клірингове обслуговування за умови взяття його на облік у порядку, встановленому цими Правилами клірингу, внутрішніми документами УКД та законодавством України.

2.3. УКД до моменту укладання договору про клірингове обслуговування надає особі, яка має намір стати учасником клірингу, інформацію, зазначену в частині п'ятій статті 7 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», шляхом розміщення її у вільному доступі на офіційному вебсайті УКД в мережі Інтернет за адресою: <https://www.uaclearing.com.ua/>.

2.4. Особа, яка має намір укласти з УКД договір про клірингове обслуговування та учасник клірингу, повинна, зокрема, відповідати наступним вимогам:

2.4.1. мати відкритий банківський (поточний) рахунок, що може бути використаний для виконання безготівкових розрахунків з УКД та іншими контрагентами, та/або відкритий в розрахунковому банку рахунок умовного зберігання (ескроу) для забезпечення зобов'язань учасника клірингу, здійснення розрахунків у системі клірингового обліку (щодо біржових товарів, забезпечення зобов'язань по товарним операціям за якими здійснюється у вигляді блокування/резервування коштів, як стовідсоткового або часткового гарантійного внеску під розрахунки з використанням рахунків умовного зберігання (ескроу)), якщо це передбачено відповідним внутрішнім документом УКД, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів);

2.4.2. мати чинний договір з відповідним оператором поставки / адміністратором системи обліку / іншою особою, яка забезпечує організацію поставки (якщо наявність такого договору є обов'язковою умовою для виконання товарної операції);

2.4.3. укласти інші договори, якщо це передбачено внутрішніми документами УКД, які регламентують порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів);

2.4.4. мати програмне та технічне забезпечення, канали зв'язку для підтримки належної взаємодії з УКД та іншими учасниками клірингу та УКД, які відповідають вимогам внутрішніх документів УКД;

2.4.6. не мати визначених внутрішніми документами УКД та/або чинним законодавством України заборон щодо встановлення з ними ділових відносин.

2.5. Особа, яка має намір стати учасником клірингу, та учасник клірингу повинні призначити розпорядника (розпорядників) клірингового рахунку.

2.6. УКД може брати особу на облік як учасника клірингу (клієнта учасника клірингу), використовуючи в тому числі інформацію (документи), надані УКД товарною біржою за результатами проведення процедур допуску такої особи до біржових торгів. Вимоги до такої інформації (документів), їх перелік, спосіб надання визначається договором про здійснення клірингу, що укладається між УКД та товарною біржою.

УКД має право вимагати надання додаткових документів та/або відомостей з метою перевірки відповідності особи, яка має намір стати учасником клірингу вимогам законодавства та цих Правил.

2.7. УКД при взятті на кліринговий облік осіб, що мають намір стати учасником клірингу та/або клієнтом учасника клірингу, присвоює цим особам унікальний ідентифікаційний код (далі – код) та вносить інформацію про таку зареєстровану особу до реєстру зареєстрованих осіб. Реєстр зареєстрованих осіб містить наступну інформацію:

- повне або скорочене (за наявності) найменування учасника клірингу / клієнта учасника клірингу;
- ідентифікаційний код учасника клірингу в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань;
- код учасника клірингу / клієнта учасника клірингу;
- дата взяття учасника клірингу / клієнта учасника клірингу на облік;
- місцезнаходження учасника клірингу;
- прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) та посаду фізичної особи, що відповідно до установчих документів має право діяти від імені учасника клірингу без довіреності;
- контактну інформацію учасника клірингу;
- дату взяття на облік учасника клірингу;
- інформацію про виключення учасника клірингу з реєстру зареєстрованих осіб.

2.8. УКД має право встановити окремі процедури допуску учасників клірингу до окремих клірингових операцій, які визначаються внутрішніми документами УКД.

2.9. УКД має право розподілити учасників клірингу на види / категорії учасників клірингу в залежності від оцінки рівня їх кредитного ризику та/або за іншими ознаками відповідно до методики, що затверджується Наглядовою радою УКД, та яка містить чіткі та прозорі критерії віднесення учасника клірингу до одного з видів / категорій учасників клірингу. УКД має право застосовувати до кожного з видів / категорій учасників клірингу різні вимоги, в тому числі щодо гарантійного забезпечення зобов'язань таких учасників клірингу. Критерії віднесення учасників клірингу до певних видів/категорій та вимоги (у тому числі щодо розміру гарантійного забезпечення), що застосовуються до кожного з видів / категорій, мають бути визначені внутрішнім документом, що регламентує зазначені питання по відповідному напрямку/секції УКД або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

2.10. У разі виникнення суттєвої зміни фінансового або технічного стану учасника клірингу, які ставлять під сумнів його здатність виконувати свої зобов'язання як учасника клірингу, невідповідності учасника клірингу вимогам до учасників клірингу, які визначені цими Правилами клірингу, наявності в учасника клірингу заборгованості за надані послуги, а

також в інших випадках, визначених внутрішнім документом УКД, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів), УКД має право призупинити надання послуг такому учаснику.

2.11. Тимчасове призупинення (повністю чи частково) надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника клірингу, про що учасник клірингу/клієнт учасника клірингу повідомляється УКД шляхом отримання інформаційного повідомлення на електронну адресу, може відбутися за наступних підстав:

- зупинення / призупинення допуску (доступу) до біржових торгів в цілому або за відповідним напрямком/секцією товарної біржі або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів);

- порушення цих Правил клірингу та/або внутрішніх документів УКД та/або чинного законодавства України, яким регулюється надання клірингових послуг в тому числі законодавства щодо протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, та/або умов договору про клірингове обслуговування, за настання яких внутрішніми документами УКД передбачено зупинення / призупинення надання клірингових послуг такому учаснику на певний час, в тому числі відповідно до внутрішнього документу УКД про застосування санкцій до учасників клірингу;

- у разі настання випадку невиконання учасником клірингу/клієнтом учасника клірингу своїх зобов'язань (дефолту), які допущені до клірингу УКД, відповідно до внутрішніх документів УКД, в тому числі таких, що регламентують зазначені питання по відповідному ринку / напрямку / секції товарної біржі або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

- у разі припинення дії договору учасника клірингу з оператором поставки/банківською установою або іншою особою, якщо наявність відповідного чинного договору є умовою допуску до клірингу.

2.12. Наглядова рада УКД може прийняти рішення про припинення надання послуг учаснику клірингу/клієнту учасника клірингу за наступних підстав:

- надходження від учасника клірингу заяви про припинення статусу учасника клірингу;

- порушення або невідповідність вимогам, яким повинен відповідати учасник клірингу, що визначені у цими Правилами клірингу, та/або вимогам до окремих видів / категорій учасників клірингу, які визначені цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами УКД;

- припинення членства на товарній біржі та/або припинення допуску (доступу) до біржових торгів в цілому;

- порушення умов договору про клірингове обслуговування та/або внутрішніх документів УКД, яке не було усунене протягом 3 (трьох) місяців з дати прийняття рішення про тимчасове зупинення надання клірингових послуг;

- на виконання рішення суду, іншого уповноваженого органу державної влади України;

- у разі втрати учасником клірингу статусу учасника (суб'єкта) відповідного товарного ринку;

2.13. Відновлення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника клірингу після тимчасового зупинення/припинення надання клірингових послуг відбувається за умови усунення підстав, що були причиною для тимчасового призупинення надання/припинення клірингових послуг.

3. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КЛІРИНГОВОЇ УСТАНОВИ ТА УЧАСНИКІВ КЛІРИНГУ

3.1. Учасник клірингу має право:

3.1.1. своєчасно і в повному обсязі отримувати клірингові послуги від УКД в порядку, передбаченому цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами УКД та укладеними договорами;

3.1.2. в порядку, передбаченій цими Правилами клірингу, внутрішніми документами УКД та договорами, укладеними з учасником клірингу, надавати УКД інформацію для взяття на облік учасника клірингу, клієнтів учасників клірингу та іншу необхідну інформацію;

3.1.3. отримувати від УКД інформацію про тимчасове зупинення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника, відновлення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника та припинення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника;

3.1.4. отримувати звіти та/або документи про операції на клірингових рахунках від УКД у випадках та порядку, передбачених цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами УКД та укладеними договорами;

3.1.5. отримувати інформацію про перелік послуг, що надаються УКД учасникам клірингу, порядок та умови їх надання, внутрішні документи УКД, які регламентують порядок надання клірингових послуг, вартість клірингових послуг, іншу інформацію, право на отримання якої передбачено законодавством України, внутрішніми документами УКД та укладеними з УКД договорами;

3.1.6. інші права, передбачені законодавством України, цими Правилами клірингу, внутрішніми документами УКД та договорами, укладеними учасником клірингу з УКД.

3.2. Учасник клірингу зобов'язаний:

3.2.1. надавати УКД документи та інформацію в обсязі та порядку, передбаченому законодавством України, цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами УКД та укладеними договорами;

3.2.2. відповідати вимогам, встановленим УКД до учасників клірингу та/або окремих видів / категорій учасників клірингу, які визначені цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами УКД;

3.2.3. у порядку та у строки, визначені внутрішніми документами УКД, інформувати УКД про будь-які зміни у договірних відносинах між:

- учасником клірингу та його клієнтом, на основі яких кліринг прав та зобов'язань клієнта може здійснюватися УКД, якщо такі зміни можуть вплинути на кліринг прав та зобов'язань такого клієнта, клірингові рахунки такого клієнта учасника клірингу, будь-які дії щодо них та операції за ними, а також гарантійного забезпечення, наданого щодо таких клірингових рахунків клієнта;

- між учасником клірингу та оператором поставки/банківською установою або іншою особою, якщо ці відносини пов'язані з процесом надання клірингових послуг;

3.2.4. надавати інформацію своєму клієнту про вартість послуг та ризики для такого клієнта, пов'язані з кожним видом обліку прав та зобов'язань такого клієнта, що пропонуються УКД, а також розкривати клієнту іншу інформацію відповідно до вимог законодавства;

3.2.5. дотримуватися режиму конфіденційності інформації, яка стає доступною учаснику клірингу у зв'язку з його кліринговим обслуговуванням;

- 3.2.6. своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання;
- 3.2.7. своєчасно оплачувати надані УКД послуги;
- 3.2.8. вести свій внутрішній облік таким чином, щоб мати змогу відокремити в будь-який момент свої права та зобов'язання, інформацію про гарантійне забезпечення, контракти/правочини/операції, від прав та зобов'язань, інформації про гарантійне забезпечення, контракти/правочини/операції своїх клієнтів;
- 3.2.9. вести індивідуальний облік прав та зобов'язань, інформації про гарантійне забезпечення, контракти/правочини/операції клієнтів;
- 3.2.10. надавати УКД інформацію про критерії, механізми управління ризиками, які застосовує учасник клірингу до своїх клієнтів, для здійснення УКД клірингу прав та зобов'язань таких клієнтів;
- 3.2.11. виконувати інші обов'язки, що виникають відповідно до законодавства України, цих Правил клірингу, інших внутрішніх документів УКД та впливають з умов відповідних укладених договорів.

3.3. УКД має право:

- 3.3.1. збирати, обробляти та зберігати будь-яку необхідну інформацію для ідентифікації, моніторингу та управління ризиками, пов'язаними з клірингом прав та зобов'язань, в тому числі щодо клієнтів учасника клірингу;
- 3.3.2. отримувати інформацію про правила і процедури взаємодії, які застосовує учасник клірингу до своїх клієнтів для здійснення УКД клірингу зобов'язань таких клієнтів;
- 3.3.3. вимагати від учасників клірингу та їх клієнтів надання всіх необхідних даних (документів) для здійснення клірингу, які повинні розкривати зміст операцій, що мають бути відображені на клірингових рахунках та/або реєстрах внутрішнього обліку;
- 3.3.4. розпоряджатися та здійснювати операції з гарантійним забезпеченням відповідно до вимог чинного законодавства, внутрішніх документів УКД та договорів, укладених з операторами поставки і розрахунковими банками;
- 3.3.5. встановлювати додаткові фінансові, операційні та технічні вимоги, яким повинні відповідати учасники клірингу, а також встановлювати критерії віднесення учасників клірингу до окремих видів / категорій та визначати вимоги до них;
- 3.3.6. отримувати від учасників клірингу та інших осіб (зокрема, розрахункового банку, оператора поставки, інформаційного агента, адміністратора бази даних тощо) документи та/або інформацію, необхідні УКД для здійснення клірингу та/або виконання вимог законодавства України в порядку та обсязі, передбаченому законодавством України, цими Правилами клірингу, внутрішніми документами УКД та укладеними договорами;
- 3.3.7. здійснювати допуск зобов'язань до клірингу на підставі інформації про результати біржових торгів та/або інших документів / інформації відповідно до цих Правил клірингу та інших внутрішніх документів;
- 3.3.8. припиняти, тимчасово призупиняти та відновлювати надання учасникам клірингу клірингових послуг у випадках, передбачених цими Правилами клірингу та внутрішніми документами УКД;
- 3.3.9. встановлювати вимоги до активів та/або інструментів, що можуть бути надані учасниками клірингу як гарантійне забезпечення;
- 3.3.10. встановлювати та застосовувати санкції за порушення цих Правил та умов договору про клірингове обслуговування;

3.3.11. інші права, передбачені законодавством України, Правилами клірингу, внутрішніми документами УКД та договорами, укладеними УКД з учасниками клірингу.

3.4. УКД зобов'язана:

3.4.1. довести до відома/надати інформацію, що міститься у частині п'ятій статті 7 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» особі, яка має намір стати учасником клірингу, а також надати іншу інформацію, обов'язок надання якої встановлено законодавством, на вимогу особи, яка має намір стати учасником клірингу;

3.4.2. надавати доступ особі, яка має намір стати учасником клірингу, до актуальних договорів та інших документів, укладення яких є необхідним для отримання статусу учасника клірингу, шляхом розміщення таких договорів та інших документів на офіційному вебсайті УКД;

3.4.3. проводити постійний моніторинг відповідності учасника клірингу вимогам до учасника клірингу, встановленим чинним законодавством, цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами УКД та укладеними з УКД договорами;

3.4.4. збирати, обробляти, зберігати будь-яку необхідну інформацію для ідентифікації, моніторингу та управління ризиками, пов'язаними з клірингом прав та зобов'язань, в тому числі щодо клієнтів учасника клірингу;

3.4.5. провести ідентифікацію, верифікацію та здійснити інші заходи належної перевірки щодо осіб, з якими встановлюються ділові відносини в цілях цих Правил, а також осіб, що мають повноваження діяти від їх імені, у порядку, установленому законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами НКЦПФР, внутрішніми документами УКД

3.4.6. своєчасно і в повному обсязі надавати учасникам клірингу послуги, передбачені цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами УКД та укладеними договорами;

3.4.7. здійснювати відкриття та ведення клірингових рахунків учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу відповідно до вимог законодавства України, внутрішніх документів УКД та укладених договорів;

3.4.8. здійснювати облік прав та зобов'язань учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу за біржовими договорами, зобов'язання за якими допущені до клірингу, а також коштів, розміщених на рахунках умовного зберігання (ескроу) для забезпечення розрахунків, в порядку, визначеному цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами УКД;

3.4.9. надавати учасникам клірингу/клієнтам учасників клірингу послуги, передбачені цими Правилами клірингу;

3.4.10. при здійсненні клірингової діяльності забезпечувати збереження інформації, що є конфіденційною та/або професійною таємницею, не розголошувати і не використовувати її у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;

3.4.11. розробити план забезпечення безперервності та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, який передбачатиме заходи необхідні для збереження функцій УКД, відновлення безперервності надання послуг та/або виконання зобов'язань УКД у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

3.4.12. забезпечити зберігання і доступ осіб, які згідно із законодавством мають на це право, до всіх документів та іншої інформації, передбаченої законодавством, протягом 5 (п'яти) років з дня їх (її) одержання або складання;

3.4.13. створити систему зниження ризиків невиконання або неналежного виконання зобов'язань учасниками клірингу (клієнтами учасника клірингу);

3.4.14. виконувати інші обов'язки, що виникають відповідно до законодавства України, цих Правил клірингу, інших внутрішніх документів УКД та впливають з умов відповідних укладених договорів.

4. ПОРЯДОК ТА УМОВИ ДОПУСКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДО КЛІРИНГУ

4.1. УКД здійснює кліринг тільки тих прав та/або зобов'язань, які допущені для здійснення клірингу в порядку та на умовах, встановлених цими Правилами клірингу, чинним законодавством.

4.2. УКД допускає до клірингу лише ті права та/або зобов'язання учасників клірингу, що виникли у зв'язку з укладенням (вчиненням) контрактів/правочинів/операцій.

4.3. Вимогами до прав та/або зобов'язань, що допускаються УКД до клірингу, є:

4.3.1. права та/або зобов'язання виникли за контрактами/правочинами/операціями, які укладені (вчинені) в інтересах зареєстрованих осіб;

4.3.2. біржові товари, які є предметом прав та/або зобов'язань, допущені до біржових торгів на товарних біржах, з якими УКД укладено договір про здійснення клірингу, та не обмежені в обігу, крім випадків попереднього блокування/резервування їх для проведення таких біржових торгів.

4.4. УКД здійснює кліринг прав та/або зобов'язань лише за такими категоріями контрактів/правочинів/операцій:

- товарні деривативні контракти, що не є фінансовими інструментами та є поставними;

- інші поставні деривативні контракти, що не є фінансовими інструментами;

- товарні операції за кожним з видів продукції, що є біржовим товаром, та внесений до Реєстру біржових товарів на товарних біржах, з якими УКД укладено договір про здійснення клірингу.

4.5. Перелік категорій контрактів/правочинів/операцій, кліринг прав та зобов'язань за якими здійснює УКД, оприлюднюється на офіційному вебсайті УКД.

4.6. Біржові товари, за товарними операціями щодо яких проводяться розрахунки, не повинні мати будь-яких обмежень, які можуть призвести до неможливості виконання розрахунків та забезпечення поставки.

4.7. Підставами для відмови у допуску до клірингу прав та/або зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями є:

4.7.1. невідповідність документів та/або інформації, які були подані учасником клірингу як підстава для допуску прав та/або зобов'язань до клірингу, внутрішнім документам УКД;

4.7.2. наявність на момент допуску прав та/або зобов'язань до клірингу обмежень на вчинення дій за контрактом/правочином/операцією, на основі якої виникло право та/або зобов'язання, та/або обмеження на здійснення операцій з активом, що є предметом такого/такої контракту/правочину/операції, накладених судовим рішенням або рішенням уповноваженого законом органу, інформація про які надана УКД у встановленому законодавством порядку;

4.7.3. недотримання вимог, визначених п. 4.3 цих Правил клірингу;

4.7.4. перевищення загального ліміту щодо розміру прав та/або зобов'язань зареєстрованої особи, кліринг яких може здійснювати УКД для такої зареєстрованої особи, відповідно до внутрішніх документів та договору про клірингове обслуговування перевищення

повноважень уповноваженого представника зареєстрованої особи на вчинення відповідних дій).

4.7.5. дефолт учасника клірингу за будь-яким контрактом/правочином/операцією, кліринг прав та зобов'язань за яким здійснює УКД у випадках, передбачених внутрішніми документами УКД;

4.7.6. невиконання учасником клірингу вимоги УКД щодо сплати (надання) гарантійного забезпечення у встановлені строки та у визначеному розмірі;

4.7.7. інші обґрунтовані підстави, визначені договором про клірингове обслуговування з учасником клірингу.

Наслідки такої відмови визначаються договором про клірингове обслуговування та внутрішніми документами УКД.

5. ПОРЯДОК ВЕДЕННЯ КЛІРИНГОВИХ РАХУНКІВ

5.1. Облік прав та/або зобов'язань учасників клірингу (клієнтів учасників клірингу) за контрактами/правочинами/операціями, права та/або зобов'язання за якими допущені до клірингу, а також інформації про гарантійне забезпечення учасників клірингу, про заблокований/зарахований/резервований обсяг біржового товару в системі оператора поставки (у випадку здійснення забезпечення зобов'язань та організації проведення розрахунків/поставки за участі оператора поставки) здійснюється УКД на клірингових рахунках. Опис структури та розділів клірингових рахунків, що відкриваються УКД, встановлюється внутрішніми документами УКД.

5.2. Після взяття на облік учасника клірингу УКД відкриває йому в системі клірингового обліку клірингові рахунки учасника клірингу та/або клієнтів учасника клірингу (за заявою учасника клірингу). УКД може відкривати кілька клірингових рахунків одному учаснику клірингу для ведення обліку прав та/або зобов'язань клієнтів такого учасника клірингу.

5.3. УКД відкриває окремі клірингові рахунки кожному учаснику клірингу. Кліринговий рахунок учасника клірингу є окремим рахунком від рахунків клієнтів такого учасника клірингу. УКД надає можливість учаснику клірингу відкривати клірингові рахунки для клієнтів учасника клірингу з індивідуальним обліком та/або з колективним обліком.

5.4. Якщо учасник клірингу (клієнт учасника клірингу) допущений до біржових торгів більш ніж на одній товарній біржі, то облік прав та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, укладеними на таких товарних біржах, а також інформації про гарантійне забезпечення ведеться УКД на кліринговому рахунку учасника клірингу (клієнта учасника клірингу) у розрізі кожної з товарних бірж, з якою УКД укладено договір про здійснення клірингу.

Якщо учасник клірингу (клієнт учасника клірингу) на одній товарній біржі допущений до біржових торгів за декількома ринками / напрямками / секціями, УКД на кліринговому рахунку учасника клірингу (клієнта учасника клірингу) веде відокремлений облік прав та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, укладеними на ринках / напрямках / секціях, а також інформації про гарантійне забезпечення, якщо це передбачено договором про здійснення клірингу, укладеним між УКД та відповідною товарною біржою.

У розрізі клірингового рахунку учасника клірингу (клієнта учасника клірингу) УКД може вести деталізований аналітичний облік за параметрами, що визначені внутрішнім документом УКД, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

5.5. Обсяг грошових коштів стовідсоткового або часткового гарантійного забезпечення під розрахунки учасника клірингу, зарезервований для забезпечення виконання товарних операцій на рахунку умовного зберігання (ескроу) такого учасника клірингу (учасника торгів), відображається в системі клірингового обліку УКД аналітичним обліком прав щодо таких коштів на відповідному розділі клірингового рахунку такого учасника клірингу у якості забезпечення виконання відповідних контрактів/правочинів/операцій.

5.6. Грошові кошти учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу, які були надані (перераховані) на банківський рахунок УКД з метою забезпечення зобов'язань учасника клірингу / клієнта учасника клірингу, відображаються в системі клірингового обліку УКД аналітичним обліком прав щодо цих коштів у якості гарантійного забезпечення на відповідних розділах клірингового рахунку учасника клірингу / клієнтів учасників клірингу.

5.7. Максимальний строк перебування внесених/зарезервованих грошових коштів у системі клірингового обліку без їх використання у процесі клірингу (крім коштів, що використовуються як гарантійне забезпечення для проведення клірингу) становить 365 календарних днів. Якщо на кліринговому рахунку не виконувалось жодних операцій протягом 365 календарних днів послідовно, то УКД без розпорядження учасника клірингу здійснює переказ коштів, інформація про які обліковується на такому кліринговому рахунку і які не внесені/зарезервовані у системі клірингового обліку для забезпечення зобов'язань учасника клірингу, здійснення розрахунків або організації проведення розрахунків за раніше вчиненими контрактами/правочинами/операціями, кліринг прав та зобов'язань за якими здійснює УКД, на банківській рахунок учасника клірингу або клієнта учасника клірингу.

5.8. Обсяг заблокованих/зарезервованих біржових товарів (активів) в системі оператора поставки відображається в системі клірингового обліку УКД аналітичним обліком прав щодо цих активів на клірингових рахунках учасників клірингу/клієнтів учасника клірингу (у випадку здійснення забезпечення зобов'язань та організації проведення розрахунків/поставки за участі оператора поставки).

5.9. Гарантійне забезпечення в інших формах, ніж грошові кошти, що надане УКД для забезпечення зобов'язань учасника клірингу / клієнта учасника клірингу, відображається в системі клірингового обліку УКД аналітичним обліком прав щодо цього гарантійного забезпечення на відповідних розділах клірингового рахунку учасників клірингу / клієнтів учасників клірингу (у грошовому виразі та/або в одиницях виміру обсягу товарів чи іншим чином відповідно до законодавства або звичаїв ділового обороту).

5.10. При відкритті клірингового рахунку зареєстрованим особам УКД дотримується наступних принципів:

5.10.1. кожному кліринговому рахунку має відповідати один рахунок умовного зберігання (ескроу), відкритий для обліку гарантійного забезпечення під розрахунки (за умови визначення у внутрішніх документах УКД, що забезпечення зобов'язань за визначеними товарними операціями здійснюється у вигляді блокування/резервування коштів, як стовідсоткового або часткового гарантійного забезпечення під розрахунки із застосуванням механізму рахунків умовного зберігання (ескроу));

5.10.2. кожному кліринговому рахунку має відповідати один або декілька аналітичних рахунків в системі бухгалтерського обліку УКД, призначений для обліку гарантійного забезпечення учасника клірингу/клієнта учасника клірингу;

5.10.3. кожному кліринговому рахунку має відповідати тільки один аналітичний рахунок у системі обліку оператора поставки за відповідним видом товару (за умови визначення у внутрішніх документах УКД, що забезпечення зобов'язань за визначеними товарними

операціями здійснюється у вигляді попереднього блокування/резервування біржового товару).

5.11. При відкритті та обслуговуванні УКД клірингових рахунків індивідуального обліку:

- не здійснюється неттінг та ліквідаційний неттінг прав та зобов'язань, коштів, деривативних контрактів, продукції та інших активів, які обліковуються на різних клірингових рахунках (крім випадків, визначених законодавством);
- кошти, продукція та інші активи, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані для забезпечення зобов'язань учасників клірингу, здійснення розрахунків або організації, та/або забезпечення проведення розрахунків за контрактами/правочинами/операціями, які обліковуються на одному кліринговому рахунку, не можуть бути використані для виконання зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, що обліковуються на іншому кліринговому рахунку;
- УКД забезпечує можливість відокремлення в будь-який момент прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, деривативні контракти, інші фінансові інструменти, продукцію та інші активи будь-якої зареєстрованої особи та УКД;
- УКД забезпечує облік прав та зобов'язань щодо коштів відокремлено за кожним кліринговим рахунком, а також забезпечує можливість розрахувати загальний обсяг прав та зобов'язань щодо коштів, що належать конкретному учаснику клірингу/клієнтам цього учасника клірингу.

5.12. Інформацію щодо надходження гарантійного забезпечення під розрахунки учасника клірингу та інформацію про залишки коштів на рахунках умовного зберігання (ескроу), а також на власному банківському рахунку УКД отримує від розрахункового банку та/або банку учасника торгів способом, визначеним в договорі з таким банком.

5.13. Стан розділу клірингового рахунку, призначеного для обліку гарантійного забезпечення під розрахунки учасника клірингу, змінюється на підставі інформації, зазначеної в п. 5.12. цих Правил клірингу.

5.14. Інформацію щодо надходження гарантійних внесків учасника клірингу УКД отримує від розрахункового банку по мірі їх зарахування на поточний рахунок УКД в операційні години роботи банку та оновлює інформацію на аналітичних рахунках у системі клірингового обліку УКД для обліку гарантійних внесків відповідно до розкладу, визначеного УКД. Стан розділу клірингового рахунку, призначеного для обліку гарантійних внесків, змінюється на підставі даних аналітичного обліку грошових коштів, зарахованих на поточний рахунок УКД у якості гарантійного внеску учасника клірингу.

5.15. Проведення операцій із зарахування / списання / блокування / розблокування на клірингових рахунках здійснюється УКД на підставі електронних документів, наданих УКД розрахунковим банком УКД, розрахунковим банком учасника клірингу та Оператором поставки, перелік та форми яких визначаються внутрішніми документами УКД.

6. ПОРЯДОК ОБЛІКУ ТА ПРИПИНЕННЯ ПРАВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА КОНТРАКТАМИ/ПРАВОЧИНАМИ/ОПЕРАЦІЯМИ У СИСТЕМІ КЛІРИНГОВОГО ОБЛІКУ

6.1. УКД здійснює облік прав та зобов'язань учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу за контрактами/правочинами/операціями на валовій основі та визначає обсяг позиції учасника клірингу та/або клієнта учасника клірингу в грошовому та товарному вираженні за кожним договором окремо.

6.2. Облік прав та зобов'язань учасників клірингу та їх клієнтів здійснюється відокремлено.

6.3. Облік та припинення прав і зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями здійснюється УКД шляхом проведення наступних операцій за кліринговими рахунками:

6.3.1. зарахування/списання зобов'язань та/або прав зі сплати або отримання грошових коштів за контрактами/правочинами/операціями для здійснення розрахунків між учасниками клірингу – здійснюється на підставі інформації від розрахункового банку про зарахування/списання грошових коштів на поточні рахунки / рахунки умовного зберігання (ескроу) учасників клірингу або на рахунок УКД;

6.3.2. зарахування/списання зобов'язань та/або прав щодо гарантійного забезпечення – здійснюється на підставі інформації про зарахування/списання коштів по аналітичних рахунках бухгалтерського обліку УКД щодо коштів, зарахованих учасником клірингу на банківський рахунок УКД;

6.3.3. зарахування/списання зобов'язань та/або прав з набуття/відчуження або отримання біржових товарів за контрактами/правочинами/операціями – здійснюється на підставі інформації про блокування біржового товару від оператора поставки, адміністратора системи обліку або іншої особи, яка забезпечує організацію поставки (якщо перелічені особи надають можливість такого попереднього блокування) або інформації про здійснення (можливість здійснення) поставки шляхом набуття/відчуження, перереєстрації прав власності на біржовий товар (для контрактів/правочинів/операцій, організація поставки яких здійснюється за участі перелічених у цьому підпункті осіб, згідно внутрішнього документу УКД, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів));

6.3.4. блокування/відміна блокування зобов'язань та/або прав за контрактами/правочинами/операціями здійснюється на підставі сформованого УКД електронного розпорядження за кожним укладеним та розірваним контрактом/правочином/операцією;

6.3.5. блокування/відміна блокування зобов'язань та /або прав щодо гарантійного забезпечення - здійснюється на підставі інформації про подання учасником клірингу відповідної заявки з метою участі у біржових торгах або за розпорядженням учасниками клірингу.

6.3.6. інші операції, що передбачені внутрішніми документами УКД.

6.4. Операції за кліринговими рахунками проводяться УКД під час клірингових сесій послідовно за кожним з контрактів/правочинів/операцією.

6.5. Припинення обліку прав та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями в повному обсязі або частково здійснюється шляхом набуття/відчуження біржового товару в повному обсязі або частково та проведення грошових розрахунків за кожним з контрактів/правочинів/операцій в повному обсязі або частково, або у випадках припинення зобов'язань в результаті неттінгу прав та/або зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями таких зареєстрованих осіб.

6.6. Припинення обліку прав та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями учасника клірингу також може бути здійснено в результаті застосування процедур врегулювання дефолту до учасника клірингу або ліквідаційного неттінгу у порядку, передбаченому цими Правилами клірингу, або в інших випадках, визначених законодавством чи внутрішніми документами УКД.

7. ПОРЯДОК НАДАННЯ КЛІРИНГОВОЮ УСТАНОВОЮ УЧАСНИКАМ КЛІРИНГУ ЗВІТІВ ТА ІНШИХ ДОКУМЕНТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КЛІРИНГУ

7.1. УКД надає учасникам клірингу на щоденній основі доступ до інформації про розмір доступного гарантійного забезпечення, договорів та рахунків, сформованих відповідно до

укладених контрактів/правочинів/операцій, а також інших документів та інформації, надання яких передбачено цими Правилами клірингу та внутрішніми документами УКД у системі клірингового обліку.

7.2. Засобами автоматизації системи клірингового обліку для учасників клірингу УКД може забезпечувати формування та завантаження у відповідних форматах наступних документів:

- рахунки для перерахування гарантійних внесків на банківський рахунок УКД;
- біржові договори, деривативні контракти;
- акти приймання-передачі наданих послуг стосовно списання комісії УКД;
- інші документи, що створюються УКД відповідно до внутрішніх документів.

7.3. Учасникам клірингу засобами програмного продукту, що використовується УКД для ведення клірингового обліку та/або засобами електронної торгової системи (ЕТС) товарної біржі, з якою УКД укладено договір про здійснення клірингу, надається доступ до інформації про стан клірингових рахунків, операції на клірингових рахунках в розрізі контрактів/правочинів/операцій, зобов'язання за біржовими товарами та грошовими коштами в розрізі контрактів/правочинів/операцій, суму внесеного гарантійного забезпечення, частину гарантійного забезпечення, заблокованого/зарезервованого під біржові торги, недостатність гарантійного забезпечення для забезпечення біржових торгів, кошти, повернуті на поточний рахунок учасника клірингу.

За письмовим зверненням учасника клірингу УКД надає на паперовому носії інформацію, зазначену у цьому пункті, а також іншу інформацію з системи клірингового обліку, що стосується такого учасника клірингу, його клієнта (клієнтів), та його (їх) операцій, якщо надання такої інформації передбачено чинним законодавством України та відповідним договором.

8. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ, СКЛАДЕННЯ ТА НАПРАВЛЕННЯ КЛІРИНГОВОЮ УСТАНОВОЮ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗРАХУНКІВ

8.1. Документи, які використовуються при провадженні УКД клірингової діяльності, у тому числі для проведення розрахунків за контрактами/правочинами/операціями, формуються в електронному вигляді засобами програмного продукту, що використовується УКД для ведення клірингового обліку.

8.2. Процедури оформлення документів, які використовуються при проведенні **товарних розрахунків** за контрактами/правочинами/операціями, регламентуються укладеними договорами між УКД та оператором поставки / адміністратором системи обліку / іншою особою, яка забезпечує організацію поставки (у випадку здійснення забезпечення зобов'язань та організації проведення розрахунків за участі перелічених у цьому пункті осіб).

8.3. Процедури оформлення документів, які використовуються при проведенні **грошових розрахунків** за контрактами/правочинами/операціями з використанням рахунків умовного зберігання (ескроу), регламентуються договором рахунку умовного зберігання (ескроу) (щодо біржових товарів, забезпечення зобов'язань по товарним операціям за якими здійснюється у вигляді блокування/резервування коштів, як стовідсоткового або часткового гарантійного забезпечення під розрахунки з використанням рахунків умовного зберігання (ескроу)).

Під час обміну інформацією з розрахунковим банком УКД отримує інформацію про стан рахунків умовного зберігання (ескроу) учасників клірингу (клієнтів учасників клірингу), про надходження коштів на аналітичний рахунок УКД, призначений для обліку гарантійного внеску та утримання комісії УКД. УКД передає розрахунковому банку

інформацію про нараховані зобов'язання за платежами по контрактах/правочинах/операціях, повернення коштів учасника клірингу з його рахунку умовного зберігання (ескроу), повернення коштів учасника клірингу шляхом перерахування з банківського рахунку УКД.

8.4. Якщо грошові розрахунки за контрактами/правочинами/операціями здійснюються (у повному обсязі або частково) шляхом перерахування УКД гарантійного забезпечення (маржі, гарантійного внеску) для врахування його в оплату за зобов'язанням одного учасника клірингу перед іншим учасником клірингу, що виникли в результаті укладення (вчинення/виконання) контракту/правочину/операції, то платіжні інструкції УКД мають відповідати вимогам законодавства про платіжні послуги та містити необхідні ідентифікаційні дані щодо контракту/правочину/операції та учасника клірингу, який є стороною контракту/правочину/операції.

8.5. Створення та зберігання документів, які використовуються при проведенні розрахунків, здійснюється за допомогою програмного продукту (комплексу програмних продуктів), що використовується УКД для ведення клірингового обліку у хронологічному порядку.

8.6. Процедура проведення грошових та товарних розрахунків здійснюється під час клірингової сесії, якщо інше не визначено внутрішнім документом УКД, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

9. ПОРЯДОК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КЛІРИНГУ ЗА КОНТРАКТАМИ/ПРАВОЧИНАМИ/ОПЕРАЦІЯМИ

9.1. УКД визначає біржові товари, щодо яких забезпечення проведення грошових розрахунків між сторонами контракту/правочину/операції здійснюється шляхом застосування принципу повного попереднього або часткового резервування гарантійного забезпечення під розрахунки учасником клірингу (покупцем) у сумі, необхідній для оплати за таким договором.

9.2. Для цілей резервування гарантійного забезпечення під розрахунки учасники клірингу використовують рахунки умовного зберігання (ескроу), відкриті в розрахунковому банку учасника клірингу, або банківський рахунок УКД.

9.3. З метою забезпечення проведення грошових розрахунків за результатами клірингу за товарними операціями УКД може укладати наступні договори з учасниками клірингу (якщо це передбачено внутрішнім документом УКД, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів)):

9.3.1. договір комплексного банківського обслуговування (договір рахунку умовного зберігання (ескроу)) з розрахунковим банком, який здійснює відкриття та обслуговування рахунків умовного зберігання (ескроу) учасників клірингу, згідно якого УКД є особою, що уповноважена визначати бенефіціара для перерахування банком грошових коштів з рахунку умовного зберігання (ескроу) учасника клірингу;

9.3.2. договір доручення, за яким учасник клірингу доручає УКД представляти його інтереси перед розрахунковим банком з питань гарантійного забезпечення та здійснювати всі дії, необхідні для забезпечення розрахунків в повному обсязі за контрактами / правочинами / операціями, а також представляти його інтереси перед учасниками клірингу – продавцями;

9.3.3. інші договори, укладення яких необхідне для забезпечення функціонування системи забезпечення та/або організації розрахунків, яка застосовується по відповідному ринку / напрямку / секції або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

9.4. УКД на підставі укладеного договору, передбаченого пунктом 9.3.1 цих Правил клірингу, має наступні повноваження:

9.4.1. отримувати від розрахункового банку інформацію про залишки коштів на рахунку умовного зберігання (ескроу) учасника клірингу;

9.4.2. надавати до розрахункового банку розпорядження на здійснення оплати, на підставі яких повинна здійснюватися оплата за контрактами/правочинами/операціями;

9.4.3. погоджує закриття рахунку умовного зберігання (ескроу) учасника клірингу;

9.4.4. визначає бенефіціара(-ів) учасника клірингу за результатами визначення прав та зобов'язань за контрактами / правочинами / операціями та ініціює списання коштів з його рахунку умовного зберігання (ескроу);

9.4.5. здійснює перевірку та підтвердження настання підстав для здійснення розрахунковим банком перерахування коштів з рахунку на користь бенефіціара(-ів) або повернення коштів учаснику клірингу;

9.4.6. надає до розрахункового банку реєстр повернення коштів згідно з вимогами договору рахунку умовного зберігання (ескроу) та іншу інформацію згідно з умовами такого договору;

9.4.7. вчинення будь-яких інших дій, необхідних для належного та повного виконання повноважень для забезпечення розрахунків за контрактами/правочинами/операціями в повному обсязі.

9.5. Учасник клірингу може здійснювати зарахування грошових коштів на свій рахунок умовного зберігання (ескроу) протягом операційного дня розрахункового банку. Грошові кошти, які зараховані на рахунок умовного зберігання (ескроу), можуть бути використані для здійснення розрахунків за контрактами/правочинами/операціями такого учасника клірингу у сумі, необхідній для здійснення повної або часткової оплати відповідно до умов біржового договору та внутрішніх документів УКД.

9.6. УКД може надавати послуги із забезпечення та організації розрахунків за контрактами/правочинами/операціями з використанням поточного рахунку УКД у розрахунковому банку для здійснення платіжних операцій щодо зарахування та списання гарантійних внесків, наданих зареєстрованими особами для забезпечення своїх зобов'язань. Порядок взаємодії УКД та учасників клірингу, а також вимоги до оформлення платіжних інструкцій у такому випадку визначаються Правилами УКД та/або внутрішнім документом, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

10. ОПИС СИСТЕМИ КЛІРИНГОВОГО ОБЛІКУ

10.1. Система клірингового обліку УКД забезпечує можливість:

- відокремлення прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, деривативні контракти, фінансові інструменти, продукцію та інші активи будь-якого учасника клірингу та його клієнтів від прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, фінансові інструменти, продукцію та інші активи УКД;

- відокремлення прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, деривативні контракти, фінансові інструменти, продукцію та інші активи будь-якого учасника клірингу та його клієнтів від прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, фінансові інструменти, продукцію та інші активи іншого учасника клірингу та його клієнтів;

- відокремлення прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, деривативні контракти, фінансові інструменти, продукцію та інші активи учасника клірингу від прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, фінансові інструменти, продукцію та інші активи клієнтів такого учасника клірингу;

- відображення зміни прав та зобов'язань щодо коштів, деривативних контрактів, фінансових інструментів, продукції та інших активів учасника клірингу на клірингових рахунках у системі обліку на підставі документів (інформації) від учасників клірингу, розпоряджень, документів (інформації) від товарної біржі та інших осіб відповідно до цих Правил клірингу та внутрішніх документів УКД;

- формування в порядку, встановленому внутрішніми документами УКД або договором з учасником клірингу, виписок з системи клірингового обліку.

Кліринговий облік ведеться УКД за допомогою програмного продукту, який може бути інтегрований з ЕТС товарної біржі, з якою УКД укладено договір про здійснення клірингу, в частині окремих функціональних можливостей, а також може мати ряд спеціалізованих модулів.

10.2. Система клірингового обліку УКД складається з:

- документів, у тому числі електронних документів, які є підставою для проведення клірингу прав та зобов'язань;
- клірингових рахунків;
- реєстрів внутрішнього обліку;
- звітів учасникам клірингу;
- інших звітів та інформації, які створюються під час провадження УКД клірингової діяльності.

10.3. Загальні вимоги до відкриття та ведення клірингових рахунків УКД встановлені розділом 5 цих Правил клірингу. Опис структури та розділів клірингових рахунків, що відкриваються УКД, встановлюються внутрішніми документами УКД.

10.4. Документи, на підставі яких УКД здійснюється кліринг прав і зобов'язань та розрахунки за контрактами/правочинами/операціями, а також формуються документи, визначені цими Правилами клірингу, надаються УКД у формі електронного документа відповідно до вимог внутрішніх документів УКД, відповідних договорів з особами, які залучені до організації здійснення розрахунків.

У випадках виникнення надзвичайних ситуацій з метою забезпечення безперервності надання послуг документи, що надаються УКД для здійснення клірингу прав і зобов'язань та розрахунків за контрактами/правочинами/операціями та проведення клірингових операцій, можуть надаватися учасниками клірингу в інший спосіб та в іншій формі, що визначені внутрішніми документами УКД та відповідним договором.

10.5. До електронних документів, що надаються УКД і на підставі яких ним здійснюється кліринг прав і зобов'язань та розрахунки за контрактами/правочинами/операціями, належать:

10.5.1. електронні документи, що формуються та надаються УКД товарними біржами, учасниками клірингу як підстава для проведення операцій на клірингових рахунках відповідно до внутрішніх документів УКД;

10.5.2. електронні документи, що формуються та надаються УКД операторами поставки, адміністраторами систем обліку або іншими особами, забезпечують організацію поставки згідно відповідних договорів (за наявності);

10.5.3. електронні документи, що формуються та надаються УКД розрахунковим банком відповідно до договору, укладеного з ним.

10.6. Усі документи, що надаються УКД для здійснення клірингу прав і зобов'язань та розрахунків за контрактами/правочинами/операціями, повинні повністю розкривати зміст клірингових операцій, що мають бути відображені на клірингових рахунках та/або регістрах внутрішнього обліку. Якщо зазначені документи не містять всіх необхідних даних для здійснення клірингу прав і зобов'язань, УКД має право вимагати надання необхідної інформації.

10.7. До вихідних електронних документів УКД відносяться:

- електронні документи, що формуються та надаються УКД операторами поставки, адміністраторами систем обліку або іншими особами, що забезпечують організацію поставки (по визначених УКД ринках / напрямках / секціях та/або біржових товарах (групах біржових товарів), забезпечення зобов'язань по контрактах/правочинах/операціях за якими здійснюється у вигляді попереднього блокування/резервування активів, які є предметом контракту/правочину/операції);

- електронні документи, що формуються та надаються розрахунковому банку (по визначених УКД ринках / напрямках / секціях та/або біржових товарах (групах біржових товарів), у тому числі забезпечення зобов'язань по контрактах/правочинах/операціях за якими/яким здійснюється у вигляді попереднього блокування/резервування коштів, як стовідсоткового або часткового гарантійного забезпечення під розрахунки з використанням рахунків умовного зберігання (ескроу) зареєстрованих осіб або банківського рахунку УКД);

- електронні документи, що формуються та надаються учасникам клірингу;

- інші електронні документи, які можуть бути створені при провадженні УКД клірингової діяльності.

10.8. УКД при провадженні клірингової діяльності формує реєстри внутрішнього обліку. До реєстрів внутрішнього обліку належать у тому числі, журнали, відомості оборотів за кліринговими рахунками, клірингові відомості, що формуються за даними клірингових рахунків, реєстри обліку клірингового забезпечення, тощо. Реєстри внутрішнього обліку формуються УКД у вигляді електронного документа. УКД забезпечує у разі необхідності виготовлення копії цього документа на паперовому носії.

10.9. УКД реєструє всі вхідні та вихідні документи, пов'язані з провадженням нею клірингової діяльності, у відповідних регістрах внутрішнього обліку таким чином, що дозволяє однозначно ідентифікувати документ, відправника та/або отримувача документа, дату та час надходження/відправлення документа в системі документообігу.

10.10. Реєстри внутрішнього обліку, що використовуються УКД при провадженні клірингової діяльності, призначені для хронологічного та систематичного відображення інформації про:

- стан клірингових рахунків;

- зміни, що виникли на клірингових рахунках;

- документи, які є підставою для здійснення клірингу прав та зобов'язань та відображення результату клірингу на клірингових рахунках;

- документи, що формуються УКД при провадженні нею клірингової діяльності.

10.11. Реєстри внутрішнього обліку забезпечують контроль залишків грошових коштів та біржових товарів на клірингових рахунках, перевірку правильності виконання клірингових операцій в розрізі аналітичних рахунків в системі клірингового обліку.

11. ОПИС СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ГАРАНТІЙ

11.1. Система управління ризиками та гарантій УКД – це комплекс заходів, що здійснюються УКД та спрямовані на зниження ризиків невиконання або несвоечасного виконання допущених до клірингу зобов'язань.

11.2. Основними ризиками при провадженні УКД клірингової діяльності є кредитні, операційні, ринкові ризики та ризики ліквідності:

11.2.1. кредитний ризик (ризик контрагента) - ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів УКД внаслідок того, що контрагент не зможе виконати свої договірні зобов'язання перед УКД;

11.2.2. операційний ризик – ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів УКД внаслідок неадекватних або незадовільно організованих внутрішніх процесів, дій працівників чи функціонування систем УКД, а також внаслідок впливу зовнішніх подій (крім стратегічного ризику). Операційні ризики включають:

- ризик персоналу, пов'язаний з діями або бездіяльністю працівників УКД, включаючи допущення помилки при проведенні операції, здійснення неправомірних операцій (в тому числі шахрайство), пов'язане з недостатньою кваліфікацією (ризик некомпетентності) або із зловживаннями чи бездіяльністю персоналу, перевищення повноважень, розголошення інсайдерської та/або конфіденційної інформації, зокрема, внаслідок недостатньої мотивації (ризик мотивації);

- інформаційний ризик - ймовірність настання несприятливих наслідків, викликані неадекватними або незадовільно організованими внутрішніми процесами інформаційного обміну та зберігання інформації, недосконалою роботою інформаційних технологій, систем та процесів обробки інформації або їх недостатнім захистом, включаючи збій у роботі програмного та/або технічного забезпечення, обладнання, інформаційних систем, засобів комунікації та зв'язку, порушення цілісності даних та носіїв інформації, несанкціонований доступ до інформації сторонніх осіб, загроза доступності інформації та інше, що може призвести до виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів УКД;

- юридичний ризик - ризик, пов'язаний з ймовірністю виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів УКД внаслідок застосування до неї неочікуваних санкцій за недотримання вимог законодавства через можливість їх неоднозначного тлумачення або унаслідок визнання з тих самих причин недійсними умов договору;

11.2.3. ринкові ризики - ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів УКД внаслідок несприятливої зміни ринкової вартості фінансових інструментів або товарів у зв'язку з коливаннями цін на чотирьох ринках, чутливих до зміни відсоткових ставок: ринку боргових цінних паперів, ринку пайових цінних паперів, валютному ринку і товарному ринку. Ринкові ризики включають:

- процентний ризик портфелю УКД, пов'язаний з негативними наслідками коливання процентних ставок на інструменти, що знаходяться в портфелі УКД;

- пайовий (фондовий) ризик, пов'язаний з негативними наслідками коливання цін на пайові цінні папери та деривативні контракти, що є фінансовими інструментами, базовим активом яких є такі цінні папери, а також інші фінансові інструменти з нефіксованим прибутком;

- валютний ризик, пов'язаний з негативними наслідками коливання курсів іноземних валют та золота;

- товарний ризик, пов'язаний з негативними наслідками змін ринкової вартості товарів, включаючи дорогоцінні метали, та коливань цін на фінансові інструменти, базовим активом яких є товари;

11.2.4. ризик ліквідності - ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів УКД внаслідок того, що активи УКД не можуть бути перетворені у ліквідну форму для забезпечення виконання УКД своїх зобов'язань.

11.3. З метою зниження ризиків учасників клірингу та обмеження їх можливого впливу на організовані товарні ринки УКД може застосовувати наступні заходи або їх комбінацію з урахуванням особливостей учасників ринку :

11.3.1. застосування гарантійного забезпечення (маржі) у формі гарантійних внесків або інших формах індивідуального гарантійного забезпечення для гарантування (повного або часткового) зобов'язань учасника клірингу, що виникають у зв'язку з його участю в торгах та за укладеними контрактами/правочинами/операціями;

11.3.2. застосування технології здійснення розрахунків за укладеними в результаті біржових торгів договорами за принципом «поставка проти оплати» або «оплата проти поставки» при обов'язковому попередньому розміщенні (депонуванні/блокуванні) грошових коштів, інших форм гарантійного забезпечення, в тому числі товарів, що є предметом договору (операції);

11.3.3. надання можливості встановлення учасником клірингу обмеження для окремих контрагентів або переліку осіб в частині можливості укладення договорів відповідно до політик ризик – менеджменту такого учасника клірингу;

11.3.4. встановлення лімітів на контрагента для обмеження наслідків можливого дефолту учасника клірингу (обмеження обсягу кожного договору, що може бути укладений, та/або загального обсягу укладених договорів з таким контрагентом або нетто – зобов'язання у розрізі контрагента);

11.3.5. інші способи та інструменти зниження ризиків.

11.4. Якщо розрахунки за контрактами/правочинами/операціями, укладеними за результатами торгів у відповідному напрямку/секції та/або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів) здійснюються без стовідсоткового попереднього депонування/резервування/блокування активів, які є предметом договору (правочину/контракту/операції), то УКД встановлює вимогу для зареєстрованих осіб (учасників клірингу) щодо надання ними гарантійного забезпечення у вигляді маржі та визначає її розмір. Наглядова рада УКД має право прийняти рішення про тимчасову зміну підходу до забезпечення виконання зобов'язань.

11.5. Перелік заходів та інструментів, направлених на зниження ризиків на організованих товарних ринках по відповідному ринку / напрямку / секції та/або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів), визначається УКД та встановлюється внутрішнім документом, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

11.6. До видів зобов'язань учасника клірингу, для забезпечення яких УКД може застосовувати вимогу надання гарантійного забезпечення, відносяться щонайменше наступні:

- зобов'язання з укладення та / або виконання контрактів / правочинів / операцій за результатами біржових торгів;

- платіжне або інше (в тому числі з постачання товару) зобов'язання учасника клірингу;

- інші зобов'язання, які виникають у учасника клірингу у зв'язку з участю або внаслідок біржових торгів, що передбачені внутрішнім документом, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

УКД може одночасно застосовувати різні види гарантійного забезпечення (маржі) до одного або різних видів зобов'язань учасника клірингу. У такому разі загальний розмір гарантійного забезпечення, який повинен бути наданий окремим учасником клірингу, доводиться УКД до відома такого учасника клірингу з розкриттям структури за видами гарантійного забезпечення, з яких складається загальна гарантійна вимога.

11.7. Надання гарантійного забезпечення (гарантійного внеску, маржі) учасниками клірингу здійснюється шляхом перерахування грошових коштів на банківський рахунок УКД або на рахунок умовного зберігання (ескроу) учасника клірингу, або у іншому порядку, визначеному внутрішнім документом УКД, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

Гарантійний внесок у формі грошових коштів обліковується УКД на відповідному розділі клірингового рахунку, якому відповідає один або декілька аналітичних рахунків (загальний або окремі) учасника клірингу у внутрішній системі бухгалтерського обліку УКД та/або один рахунок умовного зберігання (ескроу) учасника клірингу.

11.8. УКД може застосовувати різні види гарантійного забезпечення (в тому числі гарантійних внесків) до одного або різних видів ризиків, які виникають у зв'язку з участю у біржових торгах або внаслідок укладених контрактів/правочинів/операцій, в тому числі:

- кредитних ризиків учасника клірингу (ризиків неспроможності виконати свої зобов'язання);
- ринкових ризиків, пов'язаних зі зміною ринкової вартості біржового товару або деривативного контракту;
- інших ризиків, що притаманні такій категорії контракту (договору)/операції, якщо це передбачено внутрішнім документом, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

11.9. УКД може дозволити використання інших форм гарантійного забезпечення, ніж грошові кошти, що має бути прямо визначено внутрішнім документом, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів). У такому разі зазначений внутрішній документ обов'язково має містити перелік видів гарантійного забезпечення, умови та порядок використання інших форм гарантійного забезпечення, заходи управління ризиками та обмеження, направлені на зниження ризиків, які виникають у зв'язку із застосуванням відповідного гарантійного забезпечення.

11.10. УКД має право встановити вимоги до активів та/або інструментів, які УКД визначила як такі, що можуть бути використані як гарантійне забезпечення. УКД має право встановити вимоги до оформлення та до змісту банківських гарантій, а також визначити процедуру акредитації банків, які можуть надавати банківські гарантії для цілей використання їх як гарантійного забезпечення.

11.11. УКД самостійно та від свого імені реалізує всі права за активами, які внесені на відповідні рахунки такої особи або надані як гарантійне забезпечення. УКД забезпечує наявність у неї прав безперешкодно розпоряджатися активами, які становлять гарантійне забезпечення.

11.12. У разі невиконання учасником клірингу своїх зобов'язань УКД визнає випадок дефолту такого учасника клірингу та застосовує до нього процедури управління дефолтом, що направлені на мінімізацію негативного впливу зазначеної події на його контрагентів та на стан виконання учасником клірингу інших його зобов'язань.

11.13. Для зниження операційних ризиків при провадженні клірингової діяльності УКД вживає наступні заходи:

- виявлення подій, обставин, факторів, що є (чи можуть стати) причинами правового, операційно-технологічного ризику, ризику персоналу та розрахунок ймовірності їх виникнення;
- розробка системи індикаторів виникнення операційних ризиків та встановлення лімітів щодо їх критичного значення та здійснення їх моніторингу, проведення самооцінки;
- використання надійних технічних, програмних, інформаційних, технологічних систем і засобів комунікації та зв'язку, які відповідають кількості, складності та обсягу операцій УКД;
- проведення перевірки стійкості УКД по відношенню до збоїв програмно-технічного забезпечення не рідше одного разу на рік;
- чітке розмежування повноважень та відповідальності між органами управління, посадовими особами, окремими структурними підрозділами та працівниками УКД, регламентування їх повноважень та обов'язків відповідними положеннями про структурні підрозділи та посадовими інструкціями працівників;
- інші заходи, направлені на зниження правових, операційно-технологічних та ризиків персоналу.

12. ОПИС СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

12.1. УКД створено систему захисту інформації (далі – СЗІ) у відповідності до Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», Закону України «Про захист персональних даних», Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.06 № 373, Концепції технічного захисту інформації в Україні, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 8.10.97 №1126, Положення про технічний захист інформації в Україні, затвердженого Указом Президента України від 27.09.99 № 1229/99, а також вимог нормативно-правових актів НКЦПФР щодо захисту інформації при провадженні професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках.

12.2. Відомості, які створюються, збираються, отримуються, використовуються, поширюються, охороняються та зберігаються УКД в процесі провадження діяльності, відносяться до інформації з обмеженим доступом, окрім інформації, що відповідно до законодавства є публічною. Розкриття інформації, що за своїм правовим режимом належить до конфіденційної, здійснюється в порядку та з урахуванням вимог, визначених законодавством.

12.3. До інформації з обмеженим доступом належать, зокрема, інформація щодо учасників клірингу (клієнтів учасників клірингу), відомості про клірингові рахунки учасників клірингу, інформація про операції, які були проведені на користь чи за дорученням учасників клірингу, здійснені ними контракти/правочини/операції; відомості щодо діяльності та фінансово-економічного стану учасників клірингу тощо.

12.4. УКД зобов'язана забезпечити захист інформації, в тому числі інформації з обмеженим доступом, шляхом реалізації організаційних та технічних заходів, спрямованих на

запобігання втратам, крадіжкам, несанкціонованому знищенню, викривленню, підробленню, копіюванню та неконтрольованому поширенню інформації з обмеженим доступом.

12.5. Завдання керування СЗІ та здійснення контролю за її функціонуванням, виконання робіт з визначення вимог із захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі УКД, проектування, розроблення і модернізації СЗІ, а також експлуатації, обслуговування, підтримки працездатності СЗІ, контролю за станом захищеності інформації покладені на Службу захисту інформації, що є позаштатним підрозділом УКД.

12.6. Завданнями СЗІ інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ІТС) УКД є:

12.6.1. реалізація прийнятої політики безпеки інформації;

12.6.2. забезпечення розмежування доступу користувачів ІТС до функцій ІТС УКД, а також розмежування доступу користувачів до об'єктів, що містять інформацію, яка підлягає захисту, у відповідності до прийнятої політики безпеки;

12.6.3. забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, яка обробляється в СЗІ ІТС УКД;

12.6.4. забезпечення реєстрації дій користувачів ІТС УКД по відношенню до функцій ІТС та об'єктів, що містять інформацію, яка підлягає захисту;

12.6.5. забезпечення захисту інформації від внесення в ІТС УКД шкідливого програмного коду (вірусів, троянських програм та ін.);

12.6.6. захист від мережевих атак;

12.6.7. захист інформації, яка обробляється в ІТС УКД, при її передачі через незахищене середовище;

12.6.8. блокування несанкціонованих дій з інформацією, що потребує захисту, та іншими ресурсами ІТС УКД, локалізації цих дій та ліквідації їх наслідків;

12.6.9. забезпечення доступності інформації та функцій ІТС УКД для її користувачів, а також відмовостійкості компонентів ІТС;

12.6.10. забезпечення спостережності за діями користувачів та персоналу, реєстрації, збору, зберігання, обробки даних про події, які мають відношення до безпеки інформації, сповіщення адміністратора безпеки про такі події;

12.6.11. підтримання цілісності критичних ресурсів системи захисту, середовища виконання прикладних програм та інформації в ІТС УКД, що потребує захисту;

12.6.12. забезпечення управління засобами СЗІ та контролю за її функціонуванням.

12.7. Заходи попередження реалізації загроз, які є основою Політики безпеки ІТС УКД, розглядаються в контексті управління ризиками та включають наступні:

12.7.1. визначення та реалізація політики авторизації адміністраторів, користувачів та процесів;

12.7.2. визначення та реалізація політики аудиту подій та моніторингу функціонування системи;

12.7.3. визначення та реалізація політики керування доступом адміністраторів та користувачів;

12.7.4. використання виключно захищених інтерфейсів доступу до компонентів системи;

12.7.5. визначення політики та реалізація заходів із забезпечення відновлюваності обчислювальних ресурсів системи;

- 12.7.6. впровадження заходів з резервного копіювання інформаційних активів системи;
- 12.7.7. аналіз даних, які вводяться в додатки системи;
- 12.7.8. порядок доступу та обміну інформацією системи;
- 12.7.9. забезпечення заходів контролю фізичного доступу до ресурсів системи;
- 12.7.10. визначення порядку впровадження та експлуатації засобів захисту;
- 12.7.11. запровадження системи керування конфігураціями засобів захисту;
- 12.7.12. робота з персоналом;
- 12.7.13. організаційні заходи з технічного обслуговування компонентів системи.

12.8. УКД використовує наступні інструменти для захисту інформації:

12.8.1. Розмежування доступу до ресурсів. Уповноважена особа УКД здійснює реєстрацію та налаштування повноважень адміністраторів ІТС УКД.

12.8.2. Криптографічний захист інформації. Для захисту каналів передачі інформації та застосування кваліфікованого електронного підпису використовуються засоби СЗІ, які мають чинні позитивні експертні висновки за результатами державної експертизи в сфері криптографічного захисту інформації. Засоби СЗІ застосовуються у відповідності з вимогами експлуатаційної документації на них.

12.8.3. Антивірусний захист. На серверах і робочих станціях ІТС УКД використовується ліцензійне програмне забезпечення, регламент роботи якого визначається стандартами інформаційної безпеки УКД.

Система антивірусного захисту реалізує наступні функції:

- захист серверів і робочих станцій адміністраторів від зараження комп'ютерними вірусами;
- антивірусна перевірка всіх носіїв з інформацією та даними, що надходять від зовнішніх об'єктів;
- реєстрація подій та оповіщення про підозрілу активність;
- забезпечення автоматичного видалення або розміщення у спеціальній директорії, доступній тільки адміністратору, виявлених файлів, заражених невідомими типами шкідливих програм.

12.8.4. Резервне копіювання, підтримання працездатності та керування ІТС. УКД забезпечує здійснення резервного копіювання, вжиття заходів підтримання працездатності ІТС УКД та забезпечує зберігання носіїв з еталонними і резервними копіями конфігурації мережевого обладнання, виконує відновлення в разі збоїв.

12.8.5. Забезпечення спостереження за роботою ІТС. УКД здійснює аудит подій щодо автентифікації адміністраторів, їх доступу до об'єктів захисту, оброблення та аналіз зареєстрованої інформації про критичні з погляду безпеки події, а також забезпечує проведення періодичних спостережень за роботою програмного забезпечення – перегляд подій, зафіксованих у журналах подій.

12.8.6. Встановлює порядок модернізації ІТС. Проведення у ході експлуатації ІТС УКД модернізації, пов'язаної з заміною/нарощуванням/модернізацією окремих її компонентів, не повинна призводити до зниження рівня політики безпеки інформації в ІТС.

12.8.7. Встановлює порядок захисту фізичного середовища ІТС. Фізичне середовище функціонування ІТС УКД обладнане наступним чином:

- вхід до будівлі, де розташовані компоненти ІТС, контролюється охороною;

- доступ до приміщення дозволено тільки особам, які мають на це право. У разі потреби сторонні особи перебувають в приміщеннях тільки у супроводі уповноваженої особи УКД;
- з метою запобігання несанкціонованому доступу до приміщень, в яких розташовано компоненти ІТС, додатково їх обладнано системою охоронної сигналізації;
- приміщення обладнані системами вентиляції, пожежогасіння та гарантованого безперебійного електроживлення.

12.8.8. Контроль за станом захисту інформації в ІТС. Контроль здійснюється не рідше одного разу на рік з метою виявлення та попередження порушенням, які можуть призвести до несанкціонованих дій та впливів, що призводять до витоку, знищення, блокування, порушення цілісності інформації або зміни режиму доступу до неї.

12.9. Календарний план робіт із захисту інформації в ІТС УКД затверджується виконавчим органом (директором) УКД та визначає склад, послідовність та терміни проведення робіт із захисту інформації, що циркулює в ІТС. Календарний план містить наступні розділи:

- організаційні заходи із захисту інформації;
- контрольно-правові заходи;
- профілактичні заходи;
- інженерно-технічні заходи;
- робота з кадрами.

13. ОСТАТОЧНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ТА ВИПАДКИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ЛІКВІДАЦІЙНОГО НЕТТІНГУ

13.1. Дійсними, законними, безвідкличними та обов'язковими для виконання (у тому числі для третіх сторін) є документи, що створені та прийняті до виконання УКД та містять відомості про укладені учасником клірингу/клієнтом учасника клірингу контракти/правочини/операції (в тому числі реєстр біржових угод), сторона яких є неплатоспроможною, до моменту оприлюднення рішення про визнання такої особи неплатоспроможною. Зобов'язання учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, що виникли в результаті укладення (здійснення) таких контрактів/правочинів/операцій на УКД, є дійсними, законними, безвідкличними та обов'язковими для виконання (у тому числі для третіх сторін) з моменту їх допущення до клірингу.

Фіксація початку виконання УКД документів, передбачених цим пунктом, здійснюється засобами автоматизації системи клірингового обліку.

13.2. Сторона контракту/правочину/операції визнається неплатоспроможною у разі:

1) відкриття щодо неї господарським судом провадження у справі про банкрутство, а саме: набрання законної сили ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство або ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи або фізичної особи – підприємця / внесення запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань про рішення засновників (учасників) юридичної особи або уповноваженого ними органу про ліквідацію юридичної особи;

2) прийняття щодо неї НКЦПФР або Національним банком України рішення про:

а) запровадження тимчасової адміністрації та/або призначення тимчасового адміністратора, та/або відсторонення керівництва, за умови що будь-яке із таких рішень має наслідком обмеження або відтермінування можливості здійснення передачі активів або переказу коштів;

б) відкликання (анулювання) ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг та/або ліквідацію, за умови що будь-яке з таких рішень має наслідком обмеження або відтермінування можливості здійснення передачі активів або переказу коштів;

в) віднесення банку до категорії неплатоспроможних.

3) настання інших підстав, передбачених чинним законодавством, з настанням яких особа може бути визнана неплатоспроможною.

13.3. Для цілей застосування цих Правил клірингу моментом, коли УКД стало відомо про наявність підстави щодо визнання сторони контракту/правочину/операції неплатоспроможною відповідно до пункту 13.2 цих Правил клірингу, визнається момент, що настав раніше:

а) отримання УКД відповідного рішення/ухвали/інформації безпосередньо від учасника клірингу/клієнта учасника клірингу / органу, що прийняв таке рішення, у встановленому законодавством порядку;

б) отримання УКД інформації в результаті офіційного оприлюднення відповідного рішення/ухвали.

13.4. З моменту, коли УКД стало відомо про наявність підстави щодо визнання сторони контракту/правочину/операції неплатоспроможною відповідно до пункту 13.2 цих Правил клірингу, зобов'язання за контрактом/правочином/операцією учасника клірингу/ клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, припиняються шляхом:

13.4.1. здійснення УКД розрахунку вартості нетто – зобов'язань учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, як сторони контракту/правочину/операції, за однією товарною операцією або кількома товарними операціями, що існувала (існували) станом на дату ліквідаційного неттінгу та була укладена (були укладені) такими сторонами з посиланням на обов'язковість для процедури ліквідаційного неттінгу.

Розрахунок вартості нетто – зобов'язань учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, здійснюється на дату ліквідаційного неттінгу у розрізі кожного контрагента за контрактами/правочинами/операціями, за наступною формулою:

$$N = \Sigma V_{г} - \Sigma Z_{г} + \Sigma i((\Sigma V_{т} - \Sigma Z_{т})i * C_i), \text{ де}$$

N – розрахована вартість нетто-зобов'язання учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу,

$V_{г}$ – вимога учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, виражена у грошових коштах, за контрактом/правочином/операцією, де учасник клірингу/клієнт учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, є продавцем,

$Z_{г}$ – зобов'язання учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, виражена у грошових коштах, за контрактом/правочином/операцією, де учасник клірингу/клієнт учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, є покупцем,

$V_{т}$ – товарна вимога учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, за контрактом/правочином/операцією, де учасник клірингу/клієнт учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, є покупцем, за i - м товаром, що обліковується у системі клірингового обліку,

Зг – товарне зобов'язання учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, за контрактом/правочином/операцією, де учасник клірингу/клієнт учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, є продавцем, за і- м товаром, що обліковується у системі клірингового обліку,

Ц – ціна, що відповідає ціні і-того товару, яка визначається за результатами біржових торгів на дату ліквідаційного неттінгу або іншу дату, на яку в останнє була визначена така ціна.

Якщо розрахована вартість нетто-зобов'язання учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, є величиною додатною, це означає, що ця сума підлягає сплаті учаснику клірингу/клієнту учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, іншою стороною ліквідаційного неттінгу у розрізі кожного контрагента за контрактами/правочинами/операціями. Якщо розрахована вартість нетто-зобов'язання учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, є величиною від'ємною, то ця сума підлягає сплаті учасником клірингу/клієнтом учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, іншій стороні ліквідаційного неттінгу у розрізі кожного контрагента за контрактами/правочинами/операціями.

13.4.2. припинення УКД станом на дату ліквідаційного неттінгу всіх існуючих зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, незалежно від їх змісту та/або строку (терміну) виконання, укладеним (укладеними) учасником клірингу/клієнтом учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, з посиланням на обов'язковість проведення ліквідаційного неттінгу для сторін таких контрактів/правочинів/операцій, у такій послідовності:

а) заміна відповідно до статті 604 Цивільного кодексу України зобов'язань, які існували станом на дату ліквідаційного неттінгу, новими грошовими зобов'язаннями, сума яких дорівнює вартості зобов'язання, розрахованій відповідно до п.п. 13.4.1. цього пункту. При цьому вважається, що строк виконання вимог за такими новими грошовими зобов'язаннями настав;

б) припинення нових грошових зобов'язань, передбачених підпунктом "а" цього підпункту, шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог за такими зобов'язаннями.

13.5. УКД розраховує вартість нетто-зобов'язань учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, щодо якого застосовується процедура ліквідаційного неттінгу, у гривні по відношенню до інших учасників клірингу/клієнтів учасника клірингу, які є сторонами за контрактами/правочинами/операціями, окремо:

13.5.1. За контрактами/правочинами/операціями, укладеними за рахунок учасника клірингу за усіма реєстрами;

13.5.2. За контрактами/правочинами/операціями, укладеними за рахунок клієнтів учасника клірингу за усіма реєстрами.

13.6. Ліквідаційний неттінг не здійснюється УКД у таких випадках:

13.6.1. умови договору про клірингове обслуговування не передбачають можливості проведення ліквідаційного неттінгу;

13.6.2. заява про приєднання до договору про клірингове обслуговування надана УКД після дати прийняття рішення, зазначеного у п. 13.2. цих Правил клірингу.

13.7. Проведення УКД ліквідаційного неттінгу та звернення стягнення на предмет обтяження, який забезпечує виконання зобов'язань учасника клірингу/клієнтів учасників клірингу як сторони щодо процедури ліквідаційного неттінгу, щодо якого прийнято

рішення, передбачене п. 13.2. цих Правил клірингу і, за одною або кількома контрактами/правочинами/операціями здійснюються в позасудовому порядку та не потребують будь-якої згоди та/або затвердження такого учасника клірингу, його клієнта або будь-якої іншої особи.

13.8. УКД направляє учаснику клірингу, зобов'язання якого припинені за результатами ліквідаційного нетінгу повідомлення про припинення зобов'язань за товарними операціями протягом 3-х робочих днів після дати припинення таких зобов'язань у порядку та формі, передбачених угодою щодо ліквідаційного нетінгу.

13.9. УКД повідомляє іншу сторону контракту / правочину / операції, однією стороною яких є учасник клірингу, зобов'язання якого припинені за результатами ліквідаційного нетінгу, шляхом направлення на їхні електронні поштові скриньки повідомлення про припинення таких зобов'язань протягом 3-х робочих днів після дати припинення таких зобов'язань.

13.10. Грошові кошти учасника клірингу (його клієнтів/клієнта), що залишились в розпорядженні УКД після припинення зобов'язань за результатами ліквідаційного нетінгу, підлягають поверненню учаснику клірингу (його клієнту/клієнтам), в порядку передбаченому угодою щодо ліквідаційного нетінгу та/або внутрішніми документами УКД, якими регламентується порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку / секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

13.11. Учасник клірингу при укладенні договору про клірингове обслуговування з УКД надає згоду на обов'язковість проведення на умовах та порядку, встановлених цими Правилами клірингу, процедури ліквідаційного нетінгу УКД як особою, яка провадить клірингову діяльність, в разі визнання неплатоспроможним такого учасника клірингу / клієнта учасника клірингу.

14. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

14.1. Питання, що стосуються надання УКД клірингових послуг, які не врегульовані цими Правилами клірингу, регулюються іншими внутрішніми документами УКД та законодавством України.

14.2. Договори про клірингове обслуговування укладаються УКД з особами, що мають намір набути статусу учасників клірингу, шляхом подання такими особами УКД Заяви про приєднання до договору про клірингове обслуговування (Додаток 1 до цих Правил клірингу), який має статус договору приєднання в розумінні статті 634 Цивільного кодексу України.

Друкується на фірмовому бланку

**ТОВАРИСТВУ З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «УКРАЇНСЬКИЙ
КЛІРИНГОВИЙ ДІМ»**

ЗАЯВА

**про приєднання до договору про клірингове обслуговування
Відповідно до ст. 634 Цивільного кодексу України шляхом підписання
та подання цієї Заяви про приєднання до Договору про клірингове
обслуговування (далі - Заява) Товариству з обмеженою
відповідальністю «УКРАЇНСЬКИЙ КЛІРИНГОВИЙ ДІМ» (надалі -
УКД),**

_____, в особі _____, що діє на підставі _____, приєднується до умов Договору про клірингове обслуговування (далі – Договір), який розміщений на офіційному веб-сайті УКД за адресою: www.uaclearing.com.ua.

Підписанням цієї Заяви _____ засвідчує, що:

- ознайомлений з усіма умовами Договору, Правилами провадження клірингової діяльності УКД та іншими внутрішніми документами УКД, які регулюють порядок надання клірингових послуг;
- повністю розуміє зміст Договору, значення термінів і всіх його умов, приймає на себе права та обов'язки учасника клірингу, безумовно погоджується з ними та зобов'язується виконувати Правила провадження клірингової діяльності УКД та всі без виключення інші нормативно-правові та внутрішні документи УКД, які регулюють порядок надання клірингових послуг;
- добровільно укладає Договір відповідно до умов, визначених на офіційному вебсайті УКД у мережі Інтернет за адресою: www.uaclearing.com.ua, шляхом приєднання до нього в повному обсязі;
- погоджується на всі зміни до Договору та інші внутрішні документи УКД, які регулюють порядок надання клірингових послуг, що будуть внесені до них в майбутньому;
- ознайомлений з інформацією, що міститься у частині п'ятій статті 7 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії»;
- отримана інформація є достатньою для оцінки ризиків, тарифів та витрат, пов'язаних з отриманням статусу учасника клірингу та користуванням послугами УКД.

РЕКВІЗИТИ УЧАСНИКА:

Юридична адреса: _____

Банківські реквізити:

Ідентифікаційний номер: _____

«_____» _____ 20__ року

Всього прошнуровано, пронумеровано та скріплено підписом та печаткою на

34 (тридцять чотири) аркушах

Голова Наглядової ради
ТОВ «УКД»

Олексій ДУБОВСЬКИЙ

